

MINIATURA

ZAKOJŠKA GRAPA

MARJAN BRADEŠKO

Baška grapa (ali pa dolina) je svet senc in strmo se vzpenjajočih bregov, ki silijo v pobočja zasneženih Bohinjskih gora. Človek bi najraje kar na hitro ušel kam višje. V pobočja na obeh straneh doline so urezane divje, samotne grape visoko pod vrhove.

Tokrat sva s Slavkom s poti v Zakojco zavila proti Poreznu, v Zakojško grapo, po kateri teče močan potok Porezen. Začetni del najine poti ni bil posebej težaven. Ob vodi in prek velikih skal sva se motala, naletela na ostanke lesene bajtice in prišla do ozke tesni. Na začetku s prehodom ni kazalo najbolje, po podrobnejšem pregledu pa sva nad tolmunom našla nekaj dobrih stopov in celo konec jeklenice - lovci verjetno večkrat zaidejo sem in si morajo olajšati pot. Uspešno sva se potegnila preko, zatem pa po strmi travnati polički na desni obšla še preostanek ozkega dela.

Na sotočju Porezna in Otavnika, ki je levi pritok, so dobro vidni sledovi nekdanjega živahnega življenja - grape so okoliškim prebivalcem veliko pomenile. Notri so imeli mlino in ko sva se popoldne pogovarjala visoko gori v Zakojci s staro ženico, je prav z navdušenjem rekla: »Joj, kako smo nosili!« Moral je biti velikanski napor, saj so bregovi strašno strmi in hiše tako visoko nad grapo. Vse polno je ostankov naprav, saj trije mlini niso bili kar tako. Na enem od velikih balvanov je še lepo sezidan zaključek žleba. V starem lesenem koritu pa so že cvetele bunike, bujne spremljevalke graparskega sveta.

Nekje z desne strani pride stara stezica, ki se prek brvi izgubi levo v pobočja pod samotno Cimerijo, eno od štirih nekdanjih kmetij na tej strani grape. Nekaj manjših pritokov in slapičev se v nadaljevanju pricedi z obeh strani, zatem pa se pojavi prvi resen slap. V široki zavasi pada kakšnih sedem metrov globoko. Komaj se mu med zelenimi bunikami stezica po levi strani izogne, že nekoliko naprej buči nov. Spustila sva se prav v njegovo vznožje. Približno dvajset metrov je dovolj, da se ob še vedno precejšnji količini vode divje peni. Okoli njega pošteno piha in v jutranjem soncu se v zraku bleščijo drobne razpršene kapljice.

Nad slapom sva nadaljevala kar po strugi, dokler se grapa spet preveč ne stisne. Drobna stezica na levi se izvije iz gozda na čistino, kjer se ji pridruži močnejša z nasprotnega brega, s strani Osoj. Lani se jim je zrušila štala in še zadnje življenje je izginito iz Zakojške grape. Bo kmalu na vrsti tudi hiša?

Koliko grap je na tem koncu Slovenije - in v vsaki je veliko posebnosti, ki pa jih pozna prav malo turistov (kot so se včasih imenovali planinci)

Foto: Marjan Bradeško

Pod orumenelo travo je še čutiti nekdanjo njivico, strmo in naporno za obdelovanje. Tam na robu, obraščen z robido, stoji napol podrti 'pajštu' - sušilnica za sadje in za orehe, ki jih je tu vse polno. Ne vem sicer, kako rodijo, toda ob potki, ki se vzpenja gor h Graparju, so posajeni kar v nekakšen drevored. Obenem pa so služili še za električne drogove, saj so po njih napeljavane žice iz nekdanje elektrarne, ki dobro ohranjena stoji ob vodi.

Ob žlebu za elektrarno sva po stezici nadaljevala pot, vendar se vse skupaj kmalu ustavi. Na mestu, kjer s pobočij Durnika priteče potok, ki se z lepim slapom (kakšnih osem metrov ga je) izlije v glavno strugo, se ne da več naprej. Stene se preveč stisnejo in postanejo premokre. Stezica jo ubere levo navzgor do Mušča, zadnje kmetije v grapi. Hiša je vsaj na zunaj še kar trdna, hlev se je pred leti sesedel, na kozolec pa spominjajo le še napol podrti stebri. Kopica otrok se je tu nekoč podila okoli hiše. Prostora niso imeli ravno veliko, saj hiša stoji na nekakšnem pomolu med tremi potoki, za hišo pa se breg strmo vzpne proti kamnitim robovom Durnika. Nekoliko nazaj stoji visoko v pobočju, na manjši 'uravnavi', še Obidova domačija. Imeli so najboljši svet in najlepši pregled nad temačnim dnom grape.

Skozi podrti kozolec in prek potočka sva jo

ubrala kar naravnost gor, po dolgem, silno strmem pobočju Porezna. Na drugi strani je v bregu lep, močan izvir, iz katerega bruha peneča se voda in okrepi še nekoliko skromen potok, ki priskaklja izpod sedla med Poreznom in Otavnikom. Na vrhu Porezna so naju nekoliko zmotile megle, pa se je pogled navzdol, na samotno prehojeno pot, od časa do časa vse-

eno odprl. Prek Otavnika sva jo mahnila v Zakojco.

Popoldansko sonce je obsijalo belo hišo v koncu Zakojske grape in rumene trave nad njo. S pobeljeno kapo je nad izgubljenimi ovčicami - samotnimi, opustelimi hišami bedel Porezen. V prosojnem mrču je tonil v večer zasnežen greben Bohinjskih gora.

NENAVADNI NADNARAVNI POJAVI OKOLI KRNSKIH JEZER

NOVE BALADE IN ROMANCE

KATKA SMOLEJ

V sredini februarja 1993 se je v Koči pri Krnskih jezerih in okolici mudila skupina mladih fudistov,¹ ki je ugotovila precej nenavadnosti. Ker sodijo, da bi bile lahko pomembne za dobro počutje bodočih obiskovalcev teh krajev, so me pooblastili, da obelodanim njihove ugotovitve in opozorila.

UNIČUJOČA ŠKOFIJAZA

Na omenjenem območju razsaja čudna bolezen, imenovana morbus skofiasis acuta destroens ali po domače uničujoča škofijaza. Znaki te bolezni so: bolnik je fizično in umsko neznansko aktiven in v svoje dejavnosti vključuje neprostovoljne žrtve iz bližnje soseščine. Tulba, krulba, vici, fore, do polurno sedenje na žrtvi in valjanje po njej so očitni dokazi bolezni, pa čeprav bolnik dokazuje svoje najboljše namene (npr. se izgovarja, da žrtev zebe in jo je zato treba pogreti). Akutno stanje lahko traja več ur, epicenter dogajanja pa je običajno v bivalku na skupnih ležiščih.

Ena od žrtev je izjavila, da bolezen verjetno povzročajo gliste.

Škofijaza je uničujoča zlasti za žrtvine živce ter za smejalne mišice drugih prisotnih, na bolniku samem pa ne pušča bistvenih posledic. Po bolezni je le za odtenek bolj utrgan, kot je bil že prej.

Priporočilo: če opazite, da je vašega sopotnika obsedla škofijaza, mu čimprej priskrbite ustrezno žrtev, da boste imeli mir - in še smejali se boste zraven.

ODMEVNIK NAD JEZEROM

Ostenje Lemeža nad Krnskim jezerom je zelo dober odmevnik z nekaj posebnimi lastnostmi. Če kličete v jasni noči brez lune okrog polnoči v ustrezni smeri in s primerno glasnostjo, vam bo stena nekaj časa pridno vračala vaše bedarije, celo tiste z več zlogi, na primer »Barbara!«, »Rabarbara!«, »Barabarbara!«.

Ko pa prekoračite mejo tolerance, vam bo na izziv »Salvatore!« odgovorila »Stupido!«. Takšen izpad je odtlej mogoč kadarkoli, celo brez izzivalne besede.

Predstavljajte si, da jo zjutraj še pred prvimi sončnimi žarki nadebudni in dobre volje mahate nad jezerom proti Krnu. Nenadoma se iz stene na nasprotni strani brez očitnega vzroka zasliši zlobni »Stupido!«. Če niste ravno raziskovalec nadnaravnih pojavov, vam bo stvar najbrž vsaj pokvarila razpoloženje. Hujše možnosti so šok, otrplost, zvišan krvni pritisk, padec v jezero ali prizadet ego.

IZGUBLJEN BALINEC

Ne prestrašite se preveč, če se vam bo med hojo po zaledenem Krnskem jezeru ali po obali nenadoma nekaj majhnega, ploščatega in okroglega zapodilo pod noge in vam zmedlo korak. Stvar ne grize in ni eksplozivna; gre le za izgubljen balinec, ki se je neke črne noči odločil, da bo pustil zakone fizike pri miru in šel po svoje.

Nikakor ga ne zasledujte! Ne bo vas pripeljal do zaklada, lastnik je solze žalosti že iztočil in nagraje ne nudi več, lovce na legende pa opozarjam, da se balinec giblje po zakonih neverjetnostne logike² in je praktično neulovljiv. Lahko pa seveda poskusite, trofeja je le trofeja.

LEGENDARNA PREBIVALCA

Še dva legendarna prebivalca sta v teh krajih: Anka Fudomanka in Miško Krivopiško. Videti se ne pustita, opazili pa boste njuna dejanja.

Nenadne padavine z jasnega pomenijo, da za bližnjo skalo stoji Miško in počne, kar pač ime o njem pove. Srečanju z Anko pa lahko pripisujete čudno dejstvo, da vam je iz vašega priročnega fudohrama³ na nepojasnjen način izginil ves fudo, pa čeprav je bil neprepustno zapakiran v fudolovki.⁴

Izguba je seveda nenadomestljiva, za tolažbo pa boste o tem lahko pripovedovali vsaj še nekaj let ob svečah, diasih, ob ponovnih obiskih nevarnega območja ali kar tako... Poslušalstvo je običajno kar trpežna zadeva.

¹ fudisti: tisti, ki ima opravka s fudom.

² glej D. Adams: Štoparski vodnik po galaksiji.

³ nahrbtnika.

⁴ konzervi, steklenici, stekleničici, čutarici ipd.